

СТАНОВИЩЕ

за дисертационен труд на тема „Развитие на антидискриминационната и антипотискащата социална работа. Съвременна теория, практика и модели”

с автор Сашо Тодоров Нунев

за присъждане на научна степен „Доктор на науките“

по професионално направление 3.4. Социални дейности

Изготвил становището: доц. д-р Росица Симеонова, СУ „Св. Климент Охридски”

Данни за автора на дисертационния труд

Сашо Тодоров Нунев е доктор по педагогика, доцент в Русенския университет „Ангел Кънчев” от 2011 г., където е създател на научното направление 3.4. Социални дейности и на Клуб на социалния работник. Автор е на три монографии и три учебника по проблематиката на социалната работа.

Характеристики на дисертационния труд

Актуалност и значимост на темата

Темата на представения дисертационен труд е безспорно актуална и значима, поради няколко основни причини: актуалните политики на Европейския съюз в тази сфера, актуалното състояние на дискриминационните нагласи и антидискриминационните практики в Европа и България, сравнително слабата проученост на темата в специализираната научна литература в България. Поради посочените характеристики проучваната тема е дисертабилна и приносна в теоретичен и приложен аспект.

Структура и съдържание на дисертационния труд

Дисертационният труд е структуриран във въведение, пет глави, основни изводи, заключение, литература (1102 източника на кирилица и латиница, представени диференцирано по глави) (обособени в том I) и приложения (обособени в том II (2 изследователски инструмента, 58 таблици и 117 диаграми). Общият обем на труда е 915 стр., от които 792 стр. основен текст и 123 стр. приложения.

Във въведението добре е аргументирана актуалността на проучваната тема, формулирани са адекватни на темата изследователски въпроси и атрибути – обект, предмет цел, задачи, тези, хипотеза, методи на теоретичното и емпирично изследване, технология и организация на емпиричното изследване.

В теоретичната част на труда основните за изследваната проблематика понятия (дискриминация, социално потискане, антидискриминационна и антипотискаща социална работа, антидискриминационна политика) са задълбочено анализирани и коректно дефинирани на базата на многообразна и богата изворова база (публикации на български и чуждестранни изследователи, нормативни и стратегически документи в ЕС и България).

В първа глава подробно е анализирана актуалната антидискриминационната политика, провеждана от Европейския съюз, отразена в релевантни документи, като са обхванати основните признаци, потенциална основа за прояви на дискриминация – пол, възраст, увреждане, раса/етнически произход. На тази база са очертани перспективи за развитие на антидискриминационната политика на ЕС за усъвършенстване на антидискриминационното направление в социалната работа (параграф 1.7).

В глави 2, 3 и 4 на дисертационния труд обхванато и задълбочено са представени и анализирани основните теории в областта на дискриминацията и социалното потисничество (разисъм, феминизъм, теории за увреждането и др), тяхното приложение в теорията и практиката на социалната работа и обособяването на направленията и полетата на антидискриминационната и антипотискащата социална работа. На тази основа са формулирани ценни изводи (параграф 4.4) и модел за формиране и развитие на антидискриминационно и антипотискащо теоретико-приложно направление в социалната работа (параграф 4.5), който е един от приносните компоненти на дисертацията.

В пета глава на труда са представени резултатите и изводите от проведеното емпирично проучване. Неговата цел е да „се установи резултатът от прилагането на иновативен модел на антидискриминационно обучение по социална работа при подготовката на студенти от ... професионално направление „Социални дейности“ по отношение на актуално състояние, динамика и тенденции на формираните у тях нагласи към хора с различен етнически произход и с увреждания ” (с. 497). За реализиране задачите на изследването са приложени 2 адаптирани и модифицирани инструмента – въпросници (Racial Climate Inventory и Scale of Attitudes Towards Disabled Persons - с обособени субскали „факултет” и „студент”, области и нива), чрез които се проучват нагласите на студентите към етнически произход и увреждане, формираните в условията на прилагането на модела. Целта е детайлно декомпозирана в задачите, критериите и показателите на изследването (табл. 5.1) и очакванията за резултатите (хипотеза, с.499), а именно, че прилагането на модела води до формирането във висока степен на позитивни нагласи към хората с увреждане и с различна етническа принадлежност. Проучването е

проведено в периода 2013-2015 г. с 183 студенти по социална работа, бакалаври и магистри, редовно и задочно обучение (общо за двата изследователски инструмента).

Основни достойнства и приноси на дисертационния труд

- Реализирано е теоретико-емпирично проучване с приложен характер по сравнително слабо изследвана проблематика в България, което успешно синтезира теоретичен анализ, емпирично изследване, концептуален и приложен модел за обучение на студенти по социална работа с интегриране на антидискриминационни и антипотискащи компоненти в принципите, съдържанието и методиката на обучението.
- Постигнато е високо ниво на синтез и обобщение на основните изводи от теоретико-емпиричното изследване и на формулираните насоки за развитие на антидискриминационни политики, практика и обучение по социална работа (параграфи 1.7, 4.4 и основните изводи от изследването)
- Основен принос на дисертационния труд е конструираният модел за обучение на студенти по социална работа, основан на няколко принципа: интегриране на антидискриминационен и антипотискащ компонент в базовата и специализиращата теоретична подготовка, практическото обучение и други форми за извънаудиторна заетост на студентите (клуб на социалния работник); оценяване на придобитите от студентите компетенции (в 9 области и на няколко нива); участие на всички заинтересовани страни (преподаватели, студенти, доставчици на социални услуги, неправителствени организации, осъществяващи дейност в сферата, потребители на социални услуги, представители на уязвими групи и общности). Обучителният модел се основа на авторски обоснован модел за формиране и развитие на антидискриминационно и антипотискащо теоретико-приложно направление и перспектива в социалната работа (представен в параграф 4.5). Обучителният модел е апробиран и показва положителни резултати по формулираната цел и хипотеза, което го прави особено ценен и с приносен характер в полето на проучваната проблематика у нас. Образователните, научни и иновативни приноси на модела на национално, регионално и европейско ниво (параграф 5.2.3) са добре аргументирани.
- Теоретичният и емпиричен анализ са богато онагледени с таблици, фигури и диаграми, които синтезират представените класически и съвременни теории, авторските концептуални конструкции, получените емпирични данни и основните изводи (за всеки компонент на изследването и на обобщените такива).

- В цялото изследване е реализиран плавен и логичен преход от общо към конкретно, от европейска към българска перспектива, от анализ на класически идеологии, модели и направления в социалните науки към тяхното проявление и приложение в сферата на социалната работа, от историческо развитие към съвременна перспектива и контекст; анализиранияте подходи и идеологии са надградени с конструирани авторски концептуален и приложен модел за проучваната тема.
- Осъществена е богата статистическата обработка на получените емпирични данни.
- Личното мнение и позицията на автора са ясни и отчетливи, детайлно аргументирани и емпирично обосновани.
- Впечатляващ е обхватът на анализиранияте научни източници по проучваната тема (монографии и статии на чуждестранни и родни изследователи, стратегически и нормативни документи на ЕС и България).

Бележки и препоръки

По преценка на автора, отбелязаните бележки и препоръки биха могли да бъдат полезни с оглед публикуването на труда и при следващи изследвания по темата:

- да се очертае по-ясно авторското разбиране за същността и и взаимовръзките между понятията идеологии, политики, модели, теоретични и приложни конструкти, направления и перспективи в социалната работа;
- във връзка с горното – първа глава на труда би могла да се разположи след анализа на теоретичните концепции, модели и перспективи в социалната работа, тъй като политиките са свързващо звено между теорията и практиката;
- по-ясно да бъдат очертани фазите на емпиричното изследване, технологията и организацията на проучването и на апробацията на обучителния модел; да се дадат примери от конструирания и приложен педагогически дизайн за обучение по социална работа с интегрирани антидискриминационни и антипотискащи компоненти (напр. отделни теми, подходи или методи, които се интегрират в преподаването по основни и специализиращи учебни дисциплини, в практическото обучение); да се даде информация колко или всички преподаватели от специалността са участвали в апробацията и пр.
- проучването на антидискриминационните нагласи на студентите по социална работа в хода на прилагане на обучителния модел – целта на емпиричното изследване заявява проучване на формирането, актуалното състояние и динамиката на нагласите на студентите, но реализираното изследване с двата въпросника има по-

скоро констатиращ характер. Не става ясно доколко и дали е проведено лонгитюдно проучване на нагласите (проследяващо тяхното формиране, динамика и евентуална позитивна промяна, напр. чрез проучването им на „входа” и на „изхода” на обучението (първи и последен курс, в началото и края на академичната година).

- емпиричното изследване би се обогатило чрез прилагането и на качествени методи (интервю и фокус групи със студенти и представители на заинтересованите страни);
- Стилът на изложение би могъл да се прецизира по посока структурата на изказа (напр. обособяването на новата мисъл в отделни пасажи и параграфи би подобрило възприемането и осмислянето на текста).

Автореферат и научни приноси

Авторефератът коректно отразява структурата на дисертационния труд и успешно обобщава най-същественото от неговото съдържание. Авторът е формулирал 9 приноси на дисертационния труд, които са коректни и релевантни на отбелязаните по-горе достойнства на дисертационния труд

Публикации по темата на дисертационното изследване

Доц. д-р Сашо Нунев има множество публикации по темата на дисертационния труд – 2 монографии, 3 студии, 11 статии в научни списания (2 от които на английски език) и 13 доклади, представени на научни конференции. Те отразяват трайния изследователски интерес на автора към проблематиката, който сублимира в представения дисертационен труд. Доц. Нунев констатира 63 забелязани цитирани на негови публикации, от които 18 по темата на дисертацията (включително в международно списание по социална работа с импакт фактор).

Заклучение

Отбелязаните достойнства и приноси на дисертационния труд ми дават основание убедено да предложа на членовете на уважаемото научно жури да **присъди на Сашо Тодоров Нунев научната степен „Доктор на науките“ по професионално направление**

3.4. Социални дейности.

София

24.05.2018 г.

Изготвил становището:

(доц. д-р Росица Симеонова)